

ומשום כף ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש. וזה שנאמר לא תלין, משום שנפשו לא עולה, ועולה אותה נפש העני ושל אנשי ביתו, כמו שנתבאר. רבי חייא פתח ואמר פסוק אחריו, לא תקלל חרש ולפני עור וגו'. פסוק זה כמשמעו, אבל מפרשה זו פלה למדנו ממנה דברים אחרים, וכלם תלויים זה בזה. בא ראה, מי שמקלל את חברו, והוא לפניו, ומביש אותו, כאלו שפך את דמו, והרי בארנו. ופסוק זה כשאין חברו עמו, והוא קלל אותו, אותו הדבור עולה. שאין לך דבור ודבור שיוצא מפיו שאין לו קול. אותו קול עולה למעלה, וכמה מלאכי חבלה מתחברים לאותו הקול, עד שעולה ומעיר את התהום הגדול, כמו שבארוה, וכמה הם שמתעוררים על האדם. אזי למי שמוציא דבר רע מפיו, והרי פרשוה.

ולפני עור לא תתן מכשול, כמשמעו. ופרשוה, במי שגורם לאחר לחטא. וכן מי שמפכה את בנו הגדול. ולפני עור לא תתן וגו', במי שלא הגיע להוראה ומורה, (כמו שנאמר) שכתוב (משלי ז) כי רבים חללים הפילה ועצמים כל הרגיה. וזה עבר, משום ולפני עור לא תתן מכשול, משום שהכשיל את חברו לעולם הבא. ששגנו, מי שהולך בדרך ישרה בתורה ומי שמשתדל בתורה כראוי, יש לו תמיד חלק טוב לעולם הבא. שאותו דבר התורה שהוציא מפיו, הולך ומשוטט בעולם, ועולה למעלה. וכמה עליונים קדושים מתחברים עם אותו הדבר, ועולה בדרך ישרה, ומתעטר בעטרה קדושה, ורוחץ הנהר של העולם הבא, שופע

והא דאתמר לא תלין, בגין דנפשיה לא סליק, וסליק ההוא נפשא דמסכנא, ודאנשי ביתיה, כמה דאתמר.

רבי חייא פתח ואמר קרא אבתריה, (ויקרא ט) לא תקלל חרש ולפני עור וגו', האי קרא כמשמעו. אבל פרשתא דא, פלא אוליפנא מינה מלין אחרנין, וכלהו תליין דא בדא. תא חזי, מאן דלייט לחבריה, ואיהו קמיה, ואכסוף ליה, פאלו אושיד דמיה, והא אוקימנא. והאי קרא, דלאו חבריה עמיה, והוא לייט ליה, ההיא מלה סלקא.

דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה, דלא אית ליה קלא, ההוא קלא סליק לעילא, וכמה קסטרין מתחברין עמיה דההוא קלא, עד דסלקא ואתער אתר דתהומא רבא, כמה דאוקמוהו וכמה מתערין עליה דההוא בר נש. ווי למאן דאפיק מלה בישא מפומיה, והא אוקמוהו.

ולפני עור לא תתן מכשול, כמשמעו. ואוקמוהו, במאן דגרים לאחרא למחטי. וכן מאן דמחי לבריה רבא. ולפני עור לא תתן וגו', במאן דלא מטא להוראה ואורי, (כמה דאת אמר) דכתוב, (משלי ז) פי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה. והאי אעבר, משום ולפני עור לא תתן מכשול, בגין דאכשיל ליה לחבריה לעלמא דאתי.

דהנינן מאן דאזיל באורח מישר באורייתא, ומאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, אית ליה חולקא טבא תדיר לעלמא דאתי. דההיא מלה דאורייתא דאפיק מפומיה, אזלא ושאטא בעלמא, וסלקא לעילא. וכמה עלאין קדישין מתחברין ביההיא מלה, וסלקא באורח מישר, ואתעטר בעטרא קדישא,